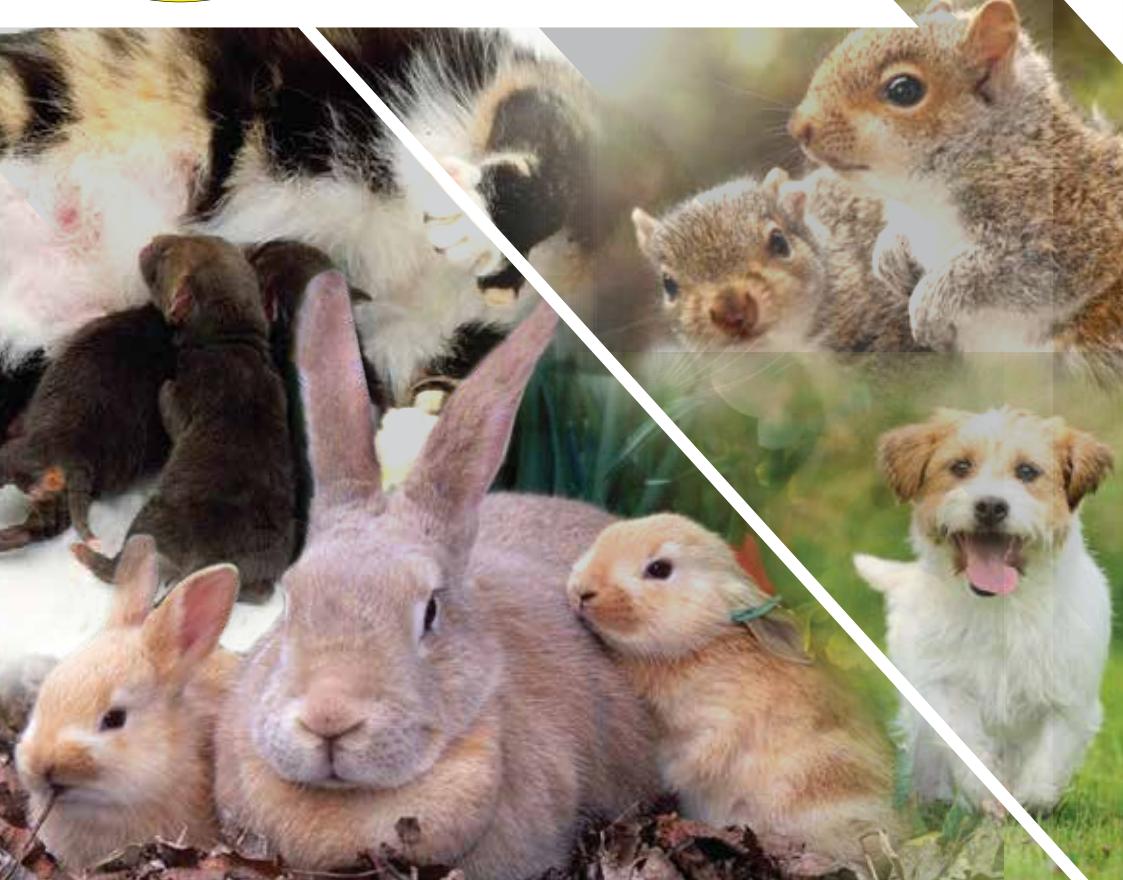

moa
INCORPORATED
KEMENTERIAN PERTANIAN
DAN INDUSTRI ASAS TANI

Jabatan Perkhidmatan Veterinar Malaysia

KOD AMALAN KEBAJIKAN HAIWAN

PREMIS PEMBIAKBAKAAN HAIWAN KESAYANGAN

(DVS/ KAKH/ 02/ 2014)

KOD AMALAN KEBAJIKAN HAIWAN PREMIS PEMBIAKBAKAAN HAIWAN KESAYANGAN

**Jabatan Perkhidmatan Veterinar
Malaysia**

Wisma Tani, Blok Podium, Lot 4G1,
Presint 4, Pusat Pentadbiran Kerajaan Persekutuan,
62630 Putrajaya,
Malaysia.

Tel : 603-8870 2000
Fax : 603-8888 6472
Email : pro@dvs.gov.my

Cetakan Pertama - 2014

Penerbitan © JABATAN PERKHIDMATAN VETERINAR MALAYSIA

NO. ISBN : 978-967-0176-19-2

Hak cipta terpelihara. Tidak dibenarkan mengeluar ulang mana-mana bahagian teks, ilustrasi dan isi kandungan buku ini dalam apa jua bentuk dan dengan apa jua cara, samada cara elektronik, fotokopi, mekanik, rakaman atau cara lain kecuali dengan keizinan bertulis daripada Jabatan Perkhidmatan Veterinar, Wisma Tani, Blok Podium, Lot 4G1, Presint 4, Pusat Pentadbiran Kerajaan Persekutuan, 62630 Putrajaya, Malaysia.

Konsep, rekabentuk dan percetakan oleh :

JEMZ ADVERTIZING SDN. BHD

53-2 Jalan Dwi Tasik 1,
Dataran Dwitasik,
Bandar Sri Permaisuri,
56000 Kuala Lumpur,
Malaysia.

Tel : 603-9173 9249
: 603-9174 2248
Fax : 603-9173 9250
Website : www.jemz.com.my

ISI KANDUNGAN

M/S

1.0	PENDAHULUAN	1
2.0	OBJEKTIF	1
3.0	SKOP	2
4.0	DEFINISI	2
5.0	KATA SINGKATAN	3
6.0	TANGGUNGJAWAB TUAN PUNYA DAN OPERATOR PREMIS PEMBIAKBAKAAN HAIWAN KESAYANGAN	3-4
7.0	DAFTAR MASUK DAN DAFTAR KELUAR HAIWAN	5-6
	7.1 Tanda Pengenalan	
	7.2 Daftar Keluar Haiwan	
8.0	PERUMAHAN HAIWAN	7-10
	8.1 Lokasi	
	8.2 Pembinaan	
	8.3 Saiz	
	8.4 Sistem Saliran	
	8.5 Suhu	
	8.6 Bunyi	
	8.7 Pencahayaan	
	8.8 Pengudaraan	
	8.9 Bedding	
9.0	KESELAMATAN	10
10.0	KEBERSIHAN	10-12
	10.1 Pembersihan dan Pembasmian Kuman	
	10.2 Kawalan Makhluk Perosak	
	10.3 Pelupusan Sisa	
	10.4 Kotak Najis (<i>Litter Trays</i>)	
11.0	PENGURUSAN	12-14
	11.1 Penjagaan Haiwan	
	11.2 Penjagaan Anak Haiwan	
	11.3 Grooming	
	11.4 Pekerja	

12.0 KESIHATAN	14-17
12.1 Pencegahan Penyakit	
12.2 Pemeriksaan Kesihatan	
12.3 Penjagaan Veterinar	
12.4 Pengasingan (<i>Isolation</i>)	
13.0 PEMAKANAN	17-18
13.1 Makanan	
13.2 Air Minuman	
14.0 SENAMAN	18
15.0 PENGANGKUTAN	18-19
16.0 REKOD	19-20
17.0 PEMBIAKBAKAAN	20-21
17.1 Am	
17.2 Umur dan Kekerapan Pembiakbakaan	
17.3 Pengurusan Pembiakbakaan	
17.4 Pengurusan Haiwan yang Tidak Digunakan untuk Pembiakbakaan	
18.0 RUJUKAN	21
19.0 LAMPIRAN	22-26

KATA PENGANTAR

KETUA PENGARAH PERKHIDMATAN VETERINAR MALAYSIA

Kebajikan haiwan telah menjadi agenda sosial masa kini yang melibatkan semua jenis haiwan termasuk juga haiwan kesayangan. Justeru itu, Jabatan Perkhidmatan Veterinar, Malaysia telah mengambil segala inisiatif untuk membangunkan Kod Amalan Kebajikan Haiwan Premis Pembiakbakaan Haiwan Kesayangan yang merupakan suatu dokumen mengandungi piawaian kebijakan haiwan yang harus diikuti oleh semua pengusaha premis penjagaan haiwan supaya dapat mempraktikkan hal-hal kebijakan bagi memastikan kesejahteraan haiwan terpelihara.

Kod Amalan Kebajikan Haiwan ini juga menerangkan secara terperinci tanggungjawab dan kemudahan yang perlu diamalkan oleh pengusaha di premis pembiakbakaan haiwan kesayangan iaitu dari segi daftar masuk dan daftar keluar haiwan, perumahan haiwan, keselamatan kebersihan, pengurusan, kesihatan, pemakanan, senaman, pengangkutan dan rekod harian serta pembiakbakaan dengan mengambil kira kebijakan dan kesejahteraan haiwan di premis tersebut.

Akhir kata, adalah menjadi harapan semoga kod amalan ini dapat menjadi panduan dan sumber rujukan kepada semua pengusaha berhubung kebijikan haiwan dalam mengurus premis pembiakbakaan haiwan kesayangan supaya lebih teratur dengan menitikberatkan aspek kebijikan serta kesejahteraan haiwan. Saya dengan ini merakamkan setinggi-tinggi penghargaan dan terima kasih kepada semua ahli Jawatankuasa Kerja juga kepada semua individu yang terlibat dalam penyediaan kod amalan ini.

DATO' DR. MOHAMAD AZMIE BIN ZAKARIA
Ketua Pengarah Perkhidmatan Veterinar
Malaysia

KOD AMALAN KEBAJIKAN HAIWAN PREMIS PEMBIAKBAKAAN HAIWAN KESAYANGAN

1.0 PENGENALAN

Kebajikan haiwan perlu diutamakan pada setiap masa. Hal ini termasuk dalam pемbiakbaakan haiwan. Pengurusan pемbiakbaakan haiwan perlu mengutamakan unsur-unsur kebajikan haiwan.

Lima(5) nilai kebebasan sejagat bagi haiwan adalah seperti yang berikut:

- i. Kebebasan daripada kehausan dan kelaparan.
- ii. Kebebasan daripada ketidakselesaan (dari persekitaran).
- iii. Kebebasan daripada kesakitan, kecederaan dan penyakit.
- iv. Kebebasan untuk memperlihatkan tingkah laku atau perwatakan yang normal.
- v. Kebebasan daripada ketakutan dan penderitaan.

Kod Amalan Kebajikan Haiwan ini menggariskan panduan kepada sesiapa yang menjalankan aktiviti pемbiakbaakan haiwan kesayangan. Ia perlu dipatuhi oleh tuan punya, operator dan pekerja di premis pемbiakbaakan haiwan kesayangan. Semua premis pемbiakbaakan haiwan kesayangan perlu mendapatkan lesen atau permit serta mematuhi undang-undang dan peraturan yang dikeluarkan oleh pihak berkuasa veterinar, atau pihak berkuasa tempatan untuk beroperasi sebagai premis pемbiakbaakan haiwan kesayangan. Ia bertujuan untuk memastikan pемbiakbaakan dilakukan secara beretika bagi mencegah peningkatan populasi haiwan terbiar atau terabai pada masa depan dan mengelakkan pемbiakan *inbreeding*.

2.0 OBJEKTIF

- 2.1 Memastikan haiwan dilayan dengan beretika dan kebajikannya terpelihara di premis pемbiakbaakan.
- 2.2 Memastikan premis pемbiakbaakan mempunyai kemudahan asas dan tenaga kerja yang mencukupi.
- 2.3 Memastikan premis pемbiakbaakan haiwan kesayangan mempunyai pengurusan yang sistematik.
- 2.4 Mengelakkan pемbiakan *inbreeding*.

3.0 SKOP

KAKH ini menjelaskan amalan baik serta keperluan piawai minimum yang perlu dipatuhi dari aspek perumahan, sumber haiwan, kebersihan, pengurusan pembiakbakaan, penyimpanan rekod, penjagaan kesihatan, pemakanan, senaman, pelupusan haiwan, penerimaan dan daftar keluar haiwan untuk haiwan yang berada di premis pembiakbakaan.

4.0 DEFINISI

- 4.1 Aktiviti pembiakbakaan:
Sebarang aktiviti pembiakbakaan sepasang atau lebih haiwan jantan dan betina yang boleh menghasilkan anak.
- 4.2 Bilik pengasingan:
Bilik khas yang terasing daripada tempat umum yang digunakan untuk menempatkan ternakan yang sakit, mempunyai pengudaraan sendiri dan berpintu.
- 4.3 Daftar masuk haiwan:
Haiwan yang masuk ke premis pembiakbakaan bagi tujuan aktiviti pembiakbakaan di premis berkenaan.
- 4.4 Daftar keluar haiwan:
Haiwan yang keluar daripada premis pembiakbakaan untuk tujuan jualan, pemberian percuma atau pindahan stok.
- 4.5 Doktor Veterinar:
Seseorang yang memegang mana-mana kelulusan yang dinyatakan dalam Bahagian I dan Bahagian II Jadual Kedua dan berdaftar dengan Majlis Veterinar Malaysia seperti mana Seksyen 12 dalam Akta 147-Akta Doktor Veterinar 1974.
- 4.6 Haiwan kesayangan:
Haiwan yang dipelihara oleh individu sama ada ternakan, haiwan makmal, haiwan bekerja atau haiwan untuk sukan.
- 4.7 Pengusaha:
Tuan punya, operator dan pekerja.

- 4.8 Premis pembiakbakaan:
Sebarang tempat yang digunakan untuk aktiviti pembiakbakaan haiwan kesayangan yang dimiliki oleh individu yang mempunyai sepasang haiwan jantan dan betina.
- 4.9 Pemilik haiwan:
Individu yang memiliki haiwan kesayangan yang berpotensi untuk dibiakkan.

5.0 KATA SINGKATAN

- 5.1 KAKH - Kod Amalan Kebajikan Haiwan.

6.0 TANGGUNGJAWAB TUAN PUNYA DAN OPERATOR PREMIS PEMBIAKBAKAAN HAIWAN KESAYANGAN

Tuan punya dan operator premis pembiakbakaan haiwan kesayangan bertanggungjawab untuk memastikan perkara yang berikut:

- 6.1 Menyediakan tempat tinggal dan kemudahan asas yang sesuai dengan keperluan fizikal dan tingkah laku haiwan kesayangan yang dipelihara di premis pembiakbakaan.
- 6.2 Melindungi haiwan kesayangan daripada sebarang keadaan persekitaran yang berbahaya.
- 6.3 Menyediakan ruang yang mencukupi untuk haiwan berdiri, bergerak dengan bebas, meregang dengan sepenuhnya (*stretch fully*) berehat, menjalankan aktiviti pembiakbakaan dan penjagaan anak (*nursing care*), menyediakan dan menyelia pemberian makanan yang bersesuaian dan air dalam kuantiti yang mencukupi dan bersih bagi mengekalkan kesihatan dan kesejahteraan haiwan.
- 6.4 Melindungi haiwan daripada penyakit, ketidakselesaan dan kecederaan.
- 6.5 Mendapatkan perkhidmatan veterinar atau rawatan yang bersesuaian dengan segera sekiranya terdapat kes kecederaan atau menunjukkan tanda-tanda penyakit.

- 6.6 Memastikan kebersihan premis dan haiwan terpelihara.
- 6.7 Menyelia pemeriksaan harian untuk memastikan kesejahteraan haiwan kesayangan.
- 6.8 Menyelia pekerja sama ada yang bekerja sepenuh masa atau separuh masa.
- 6.9 Menyediakan, mengemas kini dan menyimpan rekod berkaitan pengurusan premis pembiakbakaan haiwan kesayangan.
- 6.10 Memastikan bahawa sekurang-kurangnya seorang doktor veterinar dilantik untuk memantau dan memberi khidmat veterinar di premis pembiakbakaan. Salinan Sijil Amalan Tahunan terkini doktor veterinar yang telah disahkan perlu dipamerkan pada tempat yang mudah dilihat di premis pembiakbakaan.
- 6.11 Memastikan pekerja yang terlibat dalam aktiviti pembiakbakaan perlu mempunyai pengetahuan asas dalam aspek yang berikut:
  - a. kebijakan haiwan;
  - b. pemakanan haiwan;
  - c. berupaya memastikan haiwan bebas daripada sebarang kecederaan yang disebabkan oleh haiwan lain atau manusia;
  - d. kebersihan dan sanitari di premis pembiakbakaan serta sangkar;
  - e. berupaya mengenal pasti tanda-tanda klinikal penyakit umum haiwan; dan
  - f. pembiakbakaan haiwan.
- 6.12 Mematuhi mana-mana perundangan berkaitan dengan kebijakan dan kesejahteraan haiwan yang dikeluarkan oleh pihak berkuasa dari semasa ke semasa.

7.0 DAFTAR MASUK DAN DAFTAR KELUAR HAIWAN

7.1 Tanda Pengenalan

- 7.1.1 Semua induk dan pejantan anjing, kucing dan arnab yang ingin dibawa masuk dan yang berada di premis pembibakkaran hendaklah mempunyai tanda pengenalan yang menggunakan mikrocip. Satu daftar rekod yang mengandungi butiran seperti yang berikut perlu disediakan :
- Nama haiwan (jika ada)
  - Nombor mikrocip
  - Nombor pet passport (jika ada)
  - No. Sijil kelahiran pedigree (jika ada)
  - Deskripsi haiwan tersebut termasuk:
    - Jantina
    - Baka atau jenis
    - Tarikh lahir dan berat badan
    - Warna-ciri khas (jika berkaitan)
  - Status imunisasi, nyahcacing dan status pencegahan cacing jantung (anjing)

7.2 Daftar Keluar Haiwan

- 7.2.1 Satu daftar keluar yang mengandungi butiran seperti di bawah hendaklah disediakan bagi merekodkan semua haiwan daftar keluar daripada premis pembibakkaran.
- ID haiwan (nombor mikrocip) Nombor Pengenalan
  - Nombor pet passport (jika ada)
  - No. Sijil kelahiran/pedigree dengan maklumat induk dan pejantan
  - Nama, alamat, nombor telefon dan maklumat untuk menghubungi tuan punya
  - Nombor kad pengenalan pengusaha premis pembibakkaran

f. Deskripsi haiwan tersebut termasuk seperti dibawah:

- i. jantina
- ii. baka atau jenis
- iii. warna
- iv. ciri-ciri khas
- v. status fisiologi
- vi. umur dan berat badan
- vii. status vaksinasi dan nyahcacing

g. Status pencegahan cacing jantung anjing
h. Nama dan nombor telefon doktor veterinar yang biasa merawat haiwan tersebut
i. Butiran kesihatan, diet, grooming

7.2.2 Setiap haiwan yang didaftar keluar bagi tujuan penjualan, pemberian dan perpindahan mesti disertakan dengan:

- a. Satu salinan rekod seperti di para 7.2.1.
- b. Sijil imunisasi vaksinasi terkini yang disahkan oleh doktor veterinar.
- c. Sijil kelahiran / pedigree
- d. Maklumat kesihatan terutamanya bagipenyakit yang boleh diwarisi (*breed predisposition*)
- e. Nama, alamat, nombor telefon dan maklumat untuk menghubungi tuan punya atau operator premis pembiakbaakaan

7.2.3 Umur minimum untuk haiwan daftar keluar hendaklah sekurang-kurangnya 12 minggu.

7.2.4 Haiwan yang menunjukkan tanda-tanda penyakit atau cedera tidak boleh didaftar keluar.

7.2.5 Pengusaha premis hendaklah memberi tempoh jaminan sekurang-kurangnya 7 hari selepas pembelian kepada pembeli.

8.0 PERUMAHAN HAIWAN

8.1 Lokasi

- 8.1.1 Premis pembiakbakaan perlu berada di kawasan yang sesuai dan tidak menyebabkan ketidakselesaan atau kesengsaraan kepada haiwan kesayangan.
- 8.1.2 Kawasan premis pembiakbakaan haiwan haruslah mempunyai bekalan infrastruktur asas seperti bekalan air bersih dan elektrik yang mencukupi, mempunyai sistem pembetungan atau tangki septik.

8.2 Pembinaan

- 8.2.1 Jika sangkar dibina di luar (*outdoor*), ia haruslah:
  - a. Terlindung daripada hujan dan angin kencang.
  - b. Mempunyai tempat teduh yang mencukupi.
  - c. Separa tertutup supaya mempunyai kawasan tidur yang terlindung.
- 8.2.2 Jika sangkar haiwan dibina atau diletakkan di dalam bangunan (*indoor*), suhu, kelembapan dan pengudaraan haruslah diambil kira.
- 8.2.3 Sangkar haruslah dipisahkan antara satu sama lain.
- 8.2.4 Permukaan dalam sangkar hendaklah dibina daripada bahan yang kalis air, mudah dicuci dan tidak menyebabkan kecederaan kepada haiwan.
- 8.2.5 Lantai premis hendaklah daripada bahan yang kalis air untuk memudahkan pembersihan dan melancarkan aliran air.
- 8.2.6 Lantai sangkar tidak boleh menggunakan lantai dawai (*wire flooring*) dan tidak licin.
- 8.2.7 Lanskap atau padang berumput yang menjadi sebahagian daripada '*outdoor runs*' haruslah diselenggarakan dari semasa ke semasa.
- 8.2.8 Setiap premis pembiakbakaan hendaklah menyediakan bilik pengasingan.

8.3 Saiz

- 8.3.1 Saiz perumahan sangkar sama ada secara tunggal atau berkumpulan haruslah mencukupi untuk haiwan makan, tidur, berdiri, duduk, baring dengan selesa, meregang dan bergerak dengan bebas seperti dalam Lampiran 1.
- 8.3.2 Sangkar haruslah berada pada ketinggian yang sesuai untuk memudahkan pembersihan.
- 8.3.3 Sangkar atau tempat kepungan yang digunakan untuk aktiviti pembiakbakaan mesti mempunyai saiz yang sesuai untuk membenarkan haiwan memperkenan perlakuan mengawan semula jadi.
- 8.3.4 Sangkar yang digunakan untuk melahirkan dan menyusu anak mesti mempunyai saiz yang sesuai seperti di Lampiran 2.

8.4 Sistem saliran

- 8.4.1 Lantai hendaklah mempunyai kecerunan sekitar dua (2) darjah untuk memudahkan air dan najis mengalir keluar.
- 8.4.2 Sisa pepejal dan cecair perlu diasingkan.
- 8.4.3 Perangkap sisa pepejal mestilah dicuci setiap hari.

8.5 Suhu

- 8.5.1 Haiwan haruslah dilindungi daripada perubahan suhu yang ekstrem untuk meminimumkan ketidakselesaan kepada haiwan.
- 8.5.2 Haiwan (terutama anak), yang lebih sensitif kepada perubahan cuaca memerlukan penyediaan pemanasan atau penyejukan.

8.6 Bunyi

- 8.6.1 Bunyi daripada anjing yang menyalak mesti diuruskan supaya tidak menyebabkan kacau ganggu dan boleh dikurangkan dengan menggunakan cara yang berikut:
- Sangkar disusun supaya tidak menghadap sesama sendiri.
  - Mengehadkan rangsangan luaran dengan meletakkan pemisah di antara sangkar.
  - Meletakkan seekor anjing sahaja dalam sangkar/kenel atau dengan pasangan yang serasi.
  - Mengasingkan penempatan haiwan jantan dengan betina kecuali semasa aktiviti pembiakbaakan.
  - Sangkar kucing hendaklah diletakkan berjauhan daripada sangkar anjing.

8.7 Pencahayaan

- 8.7.1 Pencahayaan haruslah mengikuti tempoh dan kadar pencahayaan sebagaimana dalam keadaan semula jadi.
- 8.7.2 Cahaya matahari ialah sumber pencahayaan yang paling sesuai. Namun, tempat teduh haruslah disediakan.
- 8.7.3 Pencahayaan tiruan haruslah disediakan untuk memastikan kawasan sangkar dapat diperiksa dan dibersihkan.
- 8.7.4 Sangkar untuk melahirkan anak boleh digelapkan semasa kelahiran supaya tidak mengganggu haiwan yang beranak.

8.8 Pengudaraan

Pengudaraan haruslah memadai untuk memastikan kawasan perumahan haiwan bebas daripada kelembapan atau bau busuk.

8.9 Alas Haiwan (*Bedding*)

- 8.9.1 Semua sangkar perlu ada tempat tidur dan alas (*bedding*) yang sesuai.
- 8.9.2 Alas (*Bedding*) untuk haiwan haruslah ditukar sekerap yang mungkin supaya kekal bersih dan kering.
- 8.9.3 Alas (*Bedding*) tambahan perlu disediakan semasa kelahiran dan menyusukan anak.

9.0 KESELAMATAN

- 9.1 Pintu premis kedai haiwan kesayangan mestilah sentiasa tertutup bagi mengelakkan haiwan kesayangan terlepas keluar.
- 9.2 Setiap sangkar haruslah dilengkapi dengan sistem kunci yang tidak dapat dibuka oleh haiwan yang dikurung.
- 9.3 Pemadam api haruslah sentiasa ada dan berfungsi serta ditempatkan di kawasan yang strategik.
- 9.4 Premis hendaklah mempunyai penghadang keselamatan kedua selain pintu sangkar untuk mengelakkan haiwan kesayangan daripada terlepas.

10.0 KEBERSIHAN

- 10.1 Pembersihan dan pembasmian kuman
  - 10.1.1 Kawasan premis pembiakbakaan dan tempat senaman haruslah dikekalkan bersih supaya kesihatan haiwan kesayangan terpelihara dan penyakit dapat dibendung.
  - 10.1.2 Najis haruslah dibersihkan sekurang-kurangnya sekali sehari.
  - 10.1.3 Kawasan premis pembiakbakaan, haruslah dibersihkan setiap hari dan dinyahkumankan sekali seminggu atau selepas wabak penyakit berjangkit.

- 10.1.4 Sangkar dan tempat senaman haruslah dibersihkan setiap hari dan dinyahkumankan sekali seminggu atau sebelum haiwan baharu dimasukkan atau selepas wabak penyakit berjangkit.
  - 10.1.5 Agen pembersihan dan pembasmian kuman yang digunakan hendaklah sesuai, selamat dan berkesan.
- 10.2 Kawalan makhluk perosak
- 10.2.1 Makhluk perosak haruslah dikawal.
  - 10.2.2 Bahan kimia yang digunakan untuk kawalan makhluk perosak mestilah diperakui oleh pihak berkuasa dan digunakan menurut spesifikasi produk.
- 10.3 Pelupusan sisa
- 10.3.1 Sisa pepejal dan karkas haiwan hendaklah dilupuskan dengan cara yang bersesuaian dengan keperluan pihak berkuasa tempatan.
  - 10.3.2 Sisa klinikal hendaklah dikendalikan oleh pengendali sisa klinikal yang berlesen.
- 10.4 Kotak Najis (*Litter Trays*)
- 10.4.1 Kotak najis haruslah disediakan untuk kucing.
  - 10.4.2 Bahan sarap (*litter material*) yang sesuai dengan kedalaman yang mencukupi haruslah disediakan.
  - 10.4.3 Sarap (*litter*) haruslah diperiksa, dicedok atau ditambah apabila perlu.
  - 10.4.4 Semua sarap (*litter*) haruslah ditukar sekurang-kurangnya seminggu sekali dan kotak najis haruslah dicuci dan dinyahkuman.
  - 10.4.5 Kotak najis yang baharu haruslah disediakan untuk kucing yang baru masuk.

11.0 PENGURUSAN

11.1 Penjagaan haiwan

- 11.1.1 Haiwan haruslah dilindungi daripada ketidakselesaan (*distress*) atau kecederaan yang disebabkan oleh haiwan lain.
- 11.1.2 Spesies yang berlainan tidak harus diletakkan berdekatan.
- 11.1.3 Haiwan harus diasingkan sekiranya:
  - a. Menyusukan anak
  - b. Melahirkan anak (1 minggu sebelum tarikh jangka kelahiran)
  - c. Bersifat garang
  - d. Tua atau lemah
  - e. Tidak divaksinasi atau status vaksinasi tidak diketahui
  - f. Terlalu muda (anjing kurang daripada empat bulan dan kucing kurang daripada tiga bulan)
  - g. Biang

11.2 Penjagaan Anak Haiwan

- 11.2.1 Anak yang baru dilahirkan perlu ditempatkan bersama-sama ibu dalam keadaan yang sesuai untuk tujuan penyusuan.
- 11.2.2 Anak-anak yang baru dilahirkan dalam tempoh dua jam pertama mesti dibersihkan dan dipastikan mendapat susu awal (*colostrum*).
- 11.2.3 Jika didapati ibu tidak boleh menjaga atau membahayakan anak, maka anak-anak perlu diasingkan dan diberi penjagaan sewajarnya.
- 11.2.4 Ibu dan anak hendaklah diawasi bagi mengenal pasti sebarang penyakit yang memerlukan rawatan.
- 11.2.5 Anakhaiwan (anjing dan kucing) boleh mula dicerai susu mulai umur lapan minggu dengan memberi makanaan pepejal yang sesuai (*solids*).

- 11.2.6 Selepas dicerai susu, anak haiwan perlu dibekalkan dengan makanan yang sesuai mengikut keperluan status fisiologi anak haiwan, umur, spesies serta keperluan khas (*special diet needs*).
- 11.2.7 Anak haiwan perlu divaksinasikan dan dinyahcacing bermula dari umur enam hingga lapan minggu.
- 11.3 Dandanan (*Grooming*)
  - 11.3.1 Haiwan perlu didandan (memotong bulu, kuku dan mandi) mengikut keperluan baka.
  - 11.3.2 Prosedur yang bersesuaian perlu dilakukan untuk haiwan bagi memastikan bulu haiwan tersebut bersih dan tidak kusut.
- 11.4 Pekerja
  - 11.4.1 Pekerja haruslah menghormati haiwan dan mempunyai pengalaman mengendalikan haiwan.
  - 11.4.2 Pekerja haruslah mengetahui tanggungjawab sendiri dan kompeten untuk menjalankannya.
  - 11.4.3 Bilangan pekerja perlu mencukupi untuk menjalankan semua aktiviti dengan baik dalam premis pемbiакbakaan.

12.0 KESIHATAN

- 12.1 Pencegahan penyakit
  - 12.1.1 Haiwan perlu divaksinasi dengan vaksin asas (*core vaccine*) mengikut jadual seperti di Lampiran 3.
  - 12.1.2 Haiwan yang mempunyai penyakit kelamin tidak boleh dibiakkan.
  - 12.1.3 Haiwan perlu dinyahcacing mengikut jadual.
  - 12.1.4 Kawalan ektoparasit perlu dilakukan mengikut jadual.

12.2 Pemeriksaan Kesihatan

- 12.2.1 Haiwan haruslah diperiksa sekurang-kurangnya dua kali sehari (pagi dan petang) untuk memantau keselesaan dan kesihatan haiwan.
- 12.2.2 Semasa kelahiran, pemantauan perlu dibuat dengan lebih kerap.
- 12.2.3 Pekerja yang menjalankan pemeriksaan hendaklah memastikan setiap haiwan mempunyai ciri yang berikut:
  - a. Makan
  - b. Minum
  - c. Membuang air besar (*defecation*)
  - d. Membuang air kecil (*urination*)
  - e. Mempunyai perlakuan normal
  - f. Dapat bergerak dengan bebas dan selesa
  - g. Tidak menunjukkan sebarang tanda penyakit
- 12.2.4 Pekerja yang menjalankan pemantauan semasa dan selepas kelahiran hendaklah memastikan perkara yang berikut:
  - a. Tempat dan keperluan kelahiran disediakan.
  - b. Tempoh melahirkan anak dalam jangka masa yang normal (Tanda-tanda kelahiran telah bermula dan anak mula keluar kurang daripada 30 minit selepas kelahiran bermula).
  - c. Anak-anak yang baru dilahirkan dalam tempoh dua jam pertama mesti dibersihkan dan mendapat susu awal (*colostrum*).
  - d. Jika didapati ibu tidak boleh menjaga atau membahayakan anak, maka anak-anak perlu diasingkan dan diberi penjagaan sewajarnya.
  - e. Induk perlu dipantau setiap hari selepas kelahiran untuk mengesan tanda-tanda penyakit seperti pendarahan atau mastitis.
- 12.2.5 Sebarang ketidaknormalan hendaklah dilaporkan kepada pengusaha premis pembibakkbaaan dengan kadar segera. Seterusnya, pekerja atau pengusaha premis pembibakkbaaan perlu memaklumkan kepada doktor veterinar yang bertugas (*on-call*) untuk mendapatkan rawatan yang sesuai.

12.3 Penjagaan Veterinar

- 12.3.1 Haiwan hendaklah dibawa untuk mendapat khidmat veterinar daripada doktor veterinar jika menunjukkan tanda-tanda seperti yang berikut:
- a. Hidung berhingus (*runny nose*)
  - b. Mata berair atau radang (*runny , discharging or inflamed eyes*)
  - c. Bersin berulang kali (*repeated sneezing*)
  - d. Batuk (*coughing*)
  - e. Muntah (*vomiting*)
  - f. Cirit-birit teruk (*severe diarrhoea, especially if bloodstained*)
  - g. Ketempangan (*lameness*)
  - h. Tidak boleh berdiri atau berjalan (*inability to stand or walk*)
  - i. Perdarahan dan pembengkakan bahagian badan (*bleeding or swelling of body parts*) (*other than the vulva of a female on heat*)
  - j. Kesusutan berat (*weight loss*)
  - k. Kelesuan ekstrem (*extreme lassitude*)
  - l. Tiada selera makan (*no appetite*)
  - m. Kesakitan ketara (*apparent pain*)
  - n. Sawan atau terhuyung -hayang (*fits or staggering*)
  - o. Pengembungan abdomen (*bloating of abdomen*)
  - p. Tidak boleh kencing dan berak (*inability to urinate or defecate*)
  - q. Bulu kasar (*rough coat*)
  - r. Luka terbuka (*open wounds*)
- 12.3.2 Setiap premis pembiakbakaan hendaklah mempunyai peti kecemasan untuk haiwan seperti dalam Lampiran 4.

12.4 Bilik Pengasingan

- 12.4.1 Haiwan yang disyaki atau mempunyai penyakit berjangkit haruslah diletakkan di dalam bilik pengasingan.
- 12.4.2 Semua peralatan yang digunakan dalam bilik pengasingan hendaklah dikhurasukan untuk penggunaan dalam bilik pengasingan sahaja.

- 12.4.3 Pekerja hendaklah mencuci dan menyahkuman tangan sebelum dan selepas masuk ke dalam bilik pengasingan.
  - 12.4.4 Pekerja hendaklah menguruskan haiwan yang sihat dahulu sebelum memasuki bilik pengasingan.
- 12.5 Eutanasia
- 12.5.1 *Eutanasia* perlu dipertimbangkan apabila haiwan didapati tenat atau cedera parah dan selepas disarankan oleh doktor veterinar.
  - 12.5.2 Kebenaran bertulis daripada pemilik haiwan atau wakilnya perlu diperoleh sebelum eutanasia.
  - 12.5.3 *Eutanasia* hanya boleh dijalankan oleh doktor veterinar.

13.0 PEMAKANAN

- 13.1 Makanan
- 13.1.1 Haiwan hendaklah diberi makanan yang sesuai, tidak tercemar dan bernutrisi mengikut keperluan spesies, baka, keadaan fisiologi dan umur. Makanan hendaklah dalam kuantiti yang mencukupi dan komposisi yang sesuai.
  - 13.1.2 Semua haiwan hendaklah diberi makan sekurang-kurangnya dua kali sekali.
  - 13.1.3 Makanan hendaklah disediakan dengan cara yang bersih dalam bekas yang bersih dan tidak mudah tumpah.
  - 13.1.4 Bekas makanan hendaklah senang untuk diakses dan dibersihkan sekurang-kurangnya sekali sehari.
  - 13.1.5 Makanan yang tidak dimakan haruslah dibuang secepat mungkin supaya tidak basi dan menarik lalat.
  - 13.1.6 Anak haiwan yang berumur lapan minggu boleh mula dicerai susu dan dimulakan dengan makanan pepejal (*solids*).

13.2 Air Minuman

- 13.2.1 Air bersih hendaklah disediakan sepanjang masa secara adlibitum.
- 13.2.2 Bekas minuman harus senang untuk diakses dan dibersihkan sekurang-kurangnya sekali sehari.

14.0 SENAMAN

- 14.1 Anjing mesti diberi peluang untuk bersenam sekurang-kurangnya 20 minit sekali sehari supaya:
  - a. memenuhi keperluan fisiologi
  - b. memberi peluang untuk anjing diperiksa
  - c. anjing dapat meregang (*stretching*)
- 14.2 Kucing perlu diberi peluang untuk bersenam dengan membekalkan sangkar yang cukup besar dengan kelengkapan yang sesuai (*enrichment*).
- 14.3 Kelengkapan senaman yang bersesuaian perlu disediakan mengikut keperluan baka-baka tertentu.
- 14.4 Haiwan terutamanya anak haiwan perlu diberi peluang untuk bersosial dan berinteraksi dengan haiwan lain daripada spesies yang sama dan manusia supaya membina temperamen yang baik.

15.0 PENGANGKUTAN

- 15.1 Haiwan hendaklah dipindahkan dalam masa yang paling singkat. Haiwan tidak sepatutnya ditinggalkan dalam kenderaan yang diletakkan di bawah terik matahari atau cuaca panas kecuali jika pengudaraan dan teduh yang mencukupi disediakan.
- 15.2 Reka bentuk kenderaan yang digunakan untuk pengangkutan haiwan kesayangan perlu mempunyai ciri yang berikut:
  - a. Melindungi haiwan daripada kecederaan.
  - b. Lantai tidak licin.
  - c. Menjamin keselamatan pekerja.

- d. Melindungi haiwan daripada perubahan suhu yang terlampau.
- e. Mengelakkan haiwan daripada terlepas.
- f. Mudah dicuci dan dinyauhkuman.
- g. Sangkar yang bersih, selamat, kukuh dan mempunyai kompartmen yang berasingan mengikut kesesuaian saiz haiwan bagi mengelakkan kecederaan.

16.0 REKOD

- 16.1 Maklumat-maklumat yang berikut bagi setiap haiwan di premis perlu direkodkan.
  - 16.1.1 Maklumat asas haiwan
    - a. nama
    - b. umur/tarikh lahir
    - c. nombor mikrochip
    - d. jantina
    - e. jenis atau baka
    - f. warna
    - g. ciri-ciri khas (*distinguishing features*)
    - h. pedigree (maklumat induk dan pejantan)/ kelahiran
    - i. berat lahir dan berat dewasa
    - j. lain-lain (contoh nombor lesen anjing, nombor sijil pedigree/kelahiran)
  - 16.1.2 Rekod kesihatan
    - a. status vaksinasi dan rawatan cacing (*deworming*)
    - b. rekod rawatan kesihatan yang lepas
    - c. rekod keperluan diet khas sekiranya ada
    - d. maklumat status penyakit genetik/diwarisi
  - 16.1.3 Rekod pembiakbakaan
    - a. nama haiwan dan nombor mikrochip jantan dan betina yang dibiakkan
    - b. jenis baka
    - c. tarikh pembiakbakaan (*mating date*)
    - d. tarikh kelahiran dan bilangan kelahiran(bilangan anak)
    - e. bilangan kematian semasa kelahiran
    - f. bilangan anak yang abnormal dan jenis keabnormalan semasa kelahiran
    - g. tarikh cerai susu

- 16.2 Setiap haiwan mesti mempunyai rekod tersendiri.
- 16.3 Rekod pembersihan dan nyahkuman premis dan sangkar perlu disimpan.

17.0 PEMBIAKBAKAAN

- 17.1 Am
  - 17.1.1 Haiwan yang dibiakkan perlu berada dalam keadaan yang sihat atau normal dan telah mencapai tempoh matang serta bebas daripada sebarang penyakit semasa dibiakkan.
  - 17.1.2 Setiap aktiviti mengawan perlu dipantau untuk memastikan keselamatan haiwan.
  - 17.1.3 Haiwan yang bunting serta menyusu perlu diberi makanan tambahan dan disediakan air yang mencukupi.
  - 17.1.4 Semasa proses kelahiran, haiwan betina perlu dipisahkan daripada haiwan lain.
  - 17.1.5 'Whelping box' (untuk anjing) atau 'queening box' (untuk kucing) yang bersesuaian hendaklah disediakan.
- 17.2 Umur dan kekerapan pembiakbakaan
  - 17.2.1 Induk hanya boleh dibiakkan pada atau selepas estrus kedua.
  - 17.2.2 Pejantan tidak boleh digunakan untuk pembiakbakaan sebelum umur 12 bulan.
  - 17.2.3 Induk anjing tidak boleh dibiakkan melebihi dua kali dalam tempoh 18 bulan.
  - 17.2.4 Induk kucing tidak boleh dibiakkan melebihi dua kali dalam tempoh 12 bulan.
  - 17.2.5 Umur maksimum yang dibenarkan untuk induk dibiakkan ialah enam tahun.

- 17.3 Pengurusan pembiakbakaan
- 17.3.1 Haiwan yang tidak menepati ciri-ciri baka tidak digalakkan untuk dibiakkan.
- 17.3.2 Haiwan yang mempunyai penyakit diwarisi dan pembawaan (*temperament*) yang tidak baik tidak dibenarkan untuk dibiakkan.
- 17.3.3 Anjing daripada baka-baka terlarang yang tersenarai dalam Lampiran 5 TIDAK BOLEH dibiakkan (Rujuk Buku Panduan Baka-Baka Anjing Terhad dan Terlarang di Malaysia).
- 17.3.4 Anjing daripada baka-baka terhad yang tersenarai hanya boleh dibiakkan dengan kebenaran daripada Ketua Pengarah Perkhidmatan Veterinar Malaysia (Rujuk Buku Panduan Baka-Baka Anjing Terhad dan Terlarang di Malaysia).
- 17.4 Pengurusan haiwan yang tidak digunakan untuk pembiakbakaan
- 17.4.1 Haiwan yang tidak digunakan untuk pembiakbakaan disebabkan tidak produktif atau didapati tidak sesuai untuk pembiakbakaan adalah menjadi tanggungjawab pengusaha untuk:
- memastikan haiwan tersebut dikembirikan
  - menempatkan semula haiwan (*re-home*)
  - menjaga kebaikan haiwan tersebut sehingga penempatan baharu dapat diperoleh
  - euthanise (selepas pemeriksaan dan nasihat oleh doktor veterinar)

18.0 RUJUKAN

- 18.1 Good Animal Husbandry Practice For Pets and Exotic Animal (DVS Malaysia)
- 18.2 Pet Boarding Establishments - Code of Practice for Boarding Catteries (New Zealand)
- 18.3 Buku Panduan Baka - Baka Anjing Terhad dan Terlarang di Malaysia (DVS Malaysia)

Lampiran 1**SAIZ SANGKAR DAN PEN YANG DISYORKAN**

(Haiwan hanya boleh disimpan dalam sangkar/pen ini untuk maksimum 4 minggu)

Spesies	Keluasan lantai minima (sm2)	Lebar minima (sm)	Ketinggian minima (sm)	Bilangan maksima haiwan	Penambahan keluasan lantai untuk setiap penambahan haiwan (sm2)
ANJING anak anjing (8-16 minggu) kurang dari 3 kg lebih 3 kg dewasa (ketinggian) kurang dari 40 sm 40 – 70 sm lebih 70 sm	6,000 6,000 15,000 24,000 35,000	60 60 90 90 90	50 50 180 180 180	4 2 1 1 1	1,500 3,000
KUCING anak kucing (8 - 12 minggu) dewasa	6,000 6,000	60 60	50 50	4 1	1,500
ARNAB anak (6-12 minggu) dewasa	6,000 6,000	60 60	50 50	6 2	300 600
MARMUT	2,500	50	40	4	600
TIKUS	600	20	20	2	300
ULAR sehingga 100 sm 100 – 250 sm 250 – 400 sm lebih 400 sm	2,000 4,500 6,000 10,000	45 50 50 90	35 50 50 75	2 2 2 1	1,000
CICAK Tokek, Mengkarung, Cicak tanpa kaki untuk 25 sm dari muncung hingga dubur	1,800	30	20	3 dewasa atau 10 juvana	300
Biawak, naga, mengkarung untuk 30 sm panjang * untuk 50 sm panjang ** untuk 90 sm panjang ***	2,100 2,500 7,000	40 40 90	40 40 60	3 dewasa atau 10 juvana 2 dewasa or 5 juvana 1	350 600 3,500
Biawak untuk 120 sm panjang untuk 200 sm panjang	10,000 30,000	90 120	90 120	1 1	5,000 15,000
KATAK POKOK & TANAH kecil besar	1,800 2,500	30 50	40 30	3 6	400 150

KURA-KURA	Minimum Kedalam Air				
		Minima			
Karapas 0-10 sm	1,800	30	20	3	300
Karapas 10 – 20 sm	3,600	40	30	3	600
Karapas lebih 20 sm	6,000	40	30	3	1,500

Nota: Tikus juvana (kurang dari 8 minggu) boleh ditempatkan sebanyak 4 ekor dalam satu sangkar. Ular sawa juvana (kurang daripada 40 sm) boleh disimpan bersendirian dalam unit halaman dengan keluasan lantai minimum 480 sm². Unit-unit ini boleh disimpan dalam satu kepuungan suhu.

- * Kumpulan ini termasuk Mengkarung Batu Hitam (*Black Rock*), Pokok, Putih (*White's*) dan Belang
- ** Termasuk Mengkarung berbadan berat dan spesis gerak-pancut (*shower-moving*) seperti Lidah-biru (*Blue-tongue*), Sirapbelakang (*Shingleback* and *Gidgee*)
- *** Termasuk Mulet Darat, Yakka dan Mengkarung Raja

Lampiran 2**SAIZ SANGKAR UNTUK MELAHIRKAN DAN MENYUSU (ANJING DAN KUCING) -----**

Jadual 1: Jadual ini menunjukkan ukuran minimum sangkar bagi menyimpan satu ekor atau lebih kucing

Bilangan kucing	Keluasan min (m ²)	Panjang min (m)	Lebar min (m)	Ketinggian min (m)
1 kucing (kurungan pada malam hari atau maksimum 8 jam)	0.48	1.2	0.4	0.6
1 kucing	2.25	1.5	1.5	1.8
1 kucing stud*	4.4	2.1	2.1	1.8
2 kucing	4.32	2.4	1.8	1.8
3 or 4 cats (maksimum empat kucing)	12.25	3.5	3.5	1.8

* Setiap kucing stud mesti mempunyai sangkar individu dengan keluasan disediakan di dalam sangkar untuk "sesi pengenalan semasa kucing betina melawat" serta rak yang tinggi yang mana kucing stud boleh berundur selepas mengawan.

Jadual 2: Jadual ini menunjukkan ukuran minimum bagi sangkar bagi menyimpan anjing

Ketinggian anjing diukur pada bahu anjing (cm)	Keluasan min (m ²)	Lebar min (m)	Ketinggian min (m)	Peningkatan luas lantai untuk setiap anak anjing yang berusia antara 8 dan 16 minggu (m ²)
70 dan keatas	15	2.40	1.80	1.5
40 to 70	10	1.80	1.80	1.0
20 to 40	6	1.40	1.20	0.5
5 to 20	4	1	1.20	0.5

Jadual 2 terpakai untuk penyimpanan satu ekor anjing dewasa atau satu ekor anjing betina dan anak anjing sehingga lapan minggu. Jika dua ekor atau lebih anjing dewasa disimpan dalam satu kandang, ukuran minimum yang dinyatakan dalam Jadual 2 hendaklah ditambah sebanyak 1.5 meter persegi bagi setiap ekor anjing yang disimpan di dalam kurungan.

Lampiran 3**VAKSIN ANJING YANG DISYORKAN** -----

Penyakit	Jenis Vaksin	Cara Pemberian Vaksin	Usia pada Vaksinasi Pertama (minggu)	Usia pada Vaksinasi Kedua (minggu)	Usia pada Vaksinasi Ketiga (minggu)	Vaksinasi Ulangan
Distemper	MLV	BK or IO	6-8	10-12	14-16	Tahunan
Canine hepatitis berjangkit CAV-1 or CAV-2	MLV Inactivated	BK or IO BK or IO	6-8 6-8	10-12 10-12	14-16 14-16	Tahunan Tahunan
Jangkitan Parvovirus	MLV Inactivated	BK or IO IH	6-8 6-8	10-12 10-12	14-16 14-16	Tahunan Tahunan
Bardotellosi	Inactivated attenuated hidup	BK, IO or IN	6-8 >2	10-12 -	14-16 -	Tahunan Dua Kali Setahun
Parainfluenza	MLV	BK, IO or IN	6-8	10-12	14-16	Tahunan
Leptospirosis	Inactivated	BR or IO	10-12	14-16	-	Tahunan
Rabies *	MLV	IO IO	12-16 12-16	-	-	Tahunan / Tiga Tahun Sekali Tahunan / Tiga Tahun Sekali

* Untuk mematuhi kehendak undang-undang negeri

VAKSIN KUCING YANG DISYORKAN

Penyakit	Jenis Vaksin	Cara Pemberian Vaksin	Usia pada Vaksinasi Pertama (minggu)	Usia pada Vaksinasi Kedua (minggu)	Vaksinasi Ulangan
Panleukopenia (FP)	Inactivated MLV MLV IN	BK or IO BK or IO IN	8-10 8-10 8-10	12-14 12-14 12-14	Tahunan Tahunan Tahunan
Viral rhinotracheitis (FVR)	MLV MLV IN Inactivated	BK or IO IN BK or IO	8-10 (atau lebih awal) 8-10 8-10 (atau lebih awal)	12-14 - 12-14	Tahunan Tahunan Tahunan
Penyakit Calicivirus (FCV)	MLV MLV IN Inactivated	BK or IO IN BK or IO	8-10 (atau lebih awal) 8-10 8-10 (atau lebih awal)	12-14 - 12-14	Tahunan Tahunan Tahunan
Pneummonitis	MLV	BK or IO	8	-	Tahunan
Rabies	Inactive MLV*	IO	12 12	-	Tahunan Tahunan
Feline Leukemia (FeLV)	Inactivated	IO	9 (atau kemudian)	2-3 kemudian	2-4 bulan selepas itu; kemudiannya tahunan

* Diluluskan untuk digunakan pada kucing (hanya satu vaksin sejak Januari 1983). Penggunaan vaksin MLV yang diluluskan pada kucing boleh mengakibatkan penyakit Rabies vaksin-terinduksi.

BK = Bawah kulit, IO = intraotot, IN = intrahidung

Lampiran 4

PERTOLONGAN CEMAS UNTUK HAIWAN

Garis panduan bagi melengkapkan sebuah kotak pertolongan cemas:

1. Gunting (melengkung)
2. Pita
3. K-Y Jeli
4. Gunting kuku
5. Selimut kecemasan
6. Sarung tangan pemeriksaan
7. Dresing (tuala telfa)
8. Antiseptik (iodin dicairkan kepada 4%)
9. Kapas
10. Sarung tangan kulit
11. Pinset
12. Salin (saliniti: 0.9%, untuk melalukan air pada mata dan luka)
13. Termometer
14. Swab gauze
15. Pliyer (pemotong sisi)
16. Pen Cahaya
17. Selimut biasa (untuk membawa haiwan)
18. Pencuci lapisan kulit
19. Pembalut (krep, pembalut vet)
20. Selimut

Lampiran 5**SENARAI BAKA ANJING TERLARANG DAN TERKAWAL****BAKA ANJING TERLARANG**

- (i) Akita (American Akita or Great Japanese Dogs)
- (ii) American Pitt Bull Terrier
- (iii) Dogo Argentino (Argentinean Mastiff)
- (iv) Tibetan Mastiff
- (v) Perro de Pastor Mallorquin
- (vi) Perro de Presa Canario (Canary Dogs)
- (vii) Japanese Tosa (Tosa Inu)
- (viii) American Bulldog
- (ix) Russo-European Laika
- (x) Fila Braziliero (Brazilian Mastiff)
- (xi) Owtcharka (Russian Owtchar)
- (xii) Kai (Korean Dogs)

BAKA ANJING TERHAD

- (i) Dogue de bordeaux (French Mastiff)
- (ii) Rottweiler
- (iii) Staffordshire Bull Terrier
- (iv) Tervuren
- (v) Miniature Bull Terrier
- (vi) Groenendal
- (vii) Estrela Mountain Dog (Cao da Serra da Estrela)
- (viii) Neopolitan Mastiff
- (ix) Alaskan Malamute
- (x) Alastian, German Shepherd, Belgian Shepherd, East European Shepherd
- (xi) Mallinois, Laeknois
- (xii) Rafeiro Do Alentejo (Portuguese Watchdog)
- (xiii) American Staffordshire Bull Terrier

Sumber : Buku Panduan Baka-Baka Anjing Terhad dan Terlarang di Malaysia.

PENGHARGAAN

Pihak Jabatan Perkhidmatan Veterinar Malaysia ingin merakamkan setinggi-tinggi penghargaan kepada semua individu dan semua pihak yang terlibat menyediakan Kod Amalan Kebajikan Haiwan Premis Pembiakan Haiwan Kesayangan ini. Terutamanya kepada Ketua Pengarah Perkhidmatan Veterinar Malaysia, Timbalan Ketua Pengarah Perkhidmatan Veterinar (KV), Timbalan Ketua Pengarah Perkhidmatan Veterinar (P), Pengarah-Pengarah Bahagian, Pengarah-Pengarah DVS Negeri dan juga kepada Kumpulan Kerja Penyediaan Kod Amalan ini.

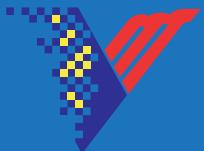
Kumpulan Kerja Penyediaan Kod Amalan

Dr. Falizah Abdullah
Dr. Moktir Gardir Singh
Dr. Che Zalina Mohd Zaid
Dr. Khairina Akmar Khalid
Dr. J Thamotharan Jeyaraman
Dr. Norlida Adan
Dr. Norsuhanna Mohd Mokhter
Dr. R Pravina Vanthi Ramachandren
Dr. Ani Yardi
Dr. Tan I Lene
Dr. Helen Mitin
Dr. Zaitun Natahain Mohd Diah
Dr. Muhamad Syazwan Muhamad Sabri
Dr. Zaiton Hussien

Urusetia

Dr. Marzuna Md Yunus
Dr. JThamotharan Jeyaraman
En. Muhamad Hazmi bin Yaacob

NOTA

www.dvs.gov.my

ISBN 978-967-0176-19-2

9 7 8 9 6 7 0 1 7 6 1 9 2